

HÄRJEDALENS KOMMUN

Biblioteksplan för Härjedalens kommun

2009-2013

Kulturförvaltningen

Härjedalens kommuns biblioteksplan 2009-2013
Antagen av kommunfullmäktige 2008-11-26 Kf §171

Härjedalens kommuns biblioteksplan är upprättad enligt Bibliotekslagen (SFS 1996:1596) med revidering (SFS 2004:1261) samt i enlighet med andra styrdokument för biblioteksområdet.

Härjedalens kommuns biblioteksplan 2009-2013 gäller till dess ny biblioteksplan fastställts vilket ska ske varje mandatperiod.

Planen är utarbetad av:

Kulturförvaltningen

Gunilla Feldt, biblioteks-/kulturchef

samverkansgrupp bestående av Ebba Liljestränd, DIK, Iris Sahlin, SKTF, Maria Norberg, filialföreståndare Funäsdalen, Ingegärd Nordblom Mattsson, filialföreståndare Hede, Britt-Ingrid Johansson, filialföreståndare Lillhärdal samt övriga personal.

Samrådsgrupp

Karolina Ångman (c) vice ordförande i kulturnämnden

Klas Hallman, (c) Kommunledningsutskottet

Ann-Louise Wikström, (fp) ersättare i socialnämnden

Monika Erlandsson, utredningssekreterare i nämnden för barn, utbildning och fritid

Ur Bibliotekslagen:

”Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek. Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare. Varje kommun skall ha folkbibliotek.” (2 §)

”Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.” (5 §)
“Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna.” (7a §)

Bibliotekslagen (SFS 1996:1596 med revidering SFS 2004:1261)

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning
2. Inledning
  - 2.1 Bakgrund
  - 2.2 Kommunens biblioteksstruktur
3. Mål- och styrdokument
  - 3.1 Bibliotekslagen och andra övergripande dokument
  - 3.2 Förordningar och läroplaner
  - 3.3 Lokala styrdokument
4. Verksamhetsbeskrivning
  - 4.1 Barnverksamhet
  - 4.2 Social verksamhet
  - 4.3 Förhållande mellan huvudbibliotek och filialer
  - 4.4 Utlåning
  - 4.5 Samverkan
  - 4.6 Skolbibliotek
  - 4.7 Biblioteket och utbildning
  - 4.8 Kulturskola
5. Bibliotekets plats i samhället
6. Vision
7. Utvecklingsområden
  - 7.1 Tillgänglighet
  - 7.2 Hög kvalitet och nöjda användare
  - 7.3 Samverkan mellan förvaltningarna
  - 7.4 Organisationsförändring
  - 7.5 Kulturutbud
  - 7.6 Teknisk infrastruktur
8. Bilagor/länkar

1. Sammanfattning

Syftet med Härjedalens kommuns biblioteksplan 2009-2013 är att, med bibliotekslagen som underlag, utveckla en samsyn på kommunens samlade biblioteksresurser för att ge god biblioteksservice till alla kommuninvånare. Planen syftar även till att utveckla en biblioteksverksamhet som kan tillgodose medborgarnas behov under livets alla skeden. Särskilda insatser görs för barn och ungdomar, personer med funktionshinder och äldre.

Den övergripande visionen för biblioteksplanen är att Härjedalens samlade biblioteksverksamhet når alla medborgare i kommunen oberoende av kön, ålder, utbildning eller etnisk bakgrund

Biblioteksplanen ska präglas av:

- Tillgänglighet, hög kvalitet, och nöjda användare
- God samverkan mellan förvaltningarna
- Varierat och attraktivt kulturutbud
- Teknisk infrastruktur som motsvarar behovet

I visionen spelar biblioteken en viktig roll som kreativ lärmiljö och kulturell mötesplats med tillgång till nya medier och teknik. För att uppnå visionen ska förvaltningarna inom kulturnämnden, nämnden för barn, utbildning och fritid och socialnämnden gemensamt, respektive var för sig, driva utveckling av verksamheten inom följande områden:

- **Tillgänglighet** handlar om att ha generösa öppettider, bra bemötande samt att skapa god fysisk tillgänglighet och service för alla målgrupper. Hög kvalitet och nytänkande ska ge nöjda användare.
- **Biblioteken som samlad resurs.** Genom nytänkande, samverkan och effektivisering ska berörda nämnder utveckla verksamheterna för att ge alla kommuninvånare god biblioteksservice oavsett kommunal huvudman.
- **Läslust** utvecklar fantasin, kunnandet, empatin, social kompetens och ökar välbefinnandet. Lässtimulerande verksamheter ska bedrivas som tidigare och även utvecklas med utgångspunkt från litteraturens betydelse för språkutveckling och identitetsskapande.
- **Ett livslångt lärande** ger människor i alla åldrar möjlighet att växa och utvecklas. Interaktiva tjänster och digitala medier medför en ökad flexibilitet oberoende av tid och plats. Tillgång till bibliotek främjar möjligheten till ett livslångt lärande.
- **Teknisk infrastruktur och förändringsbenägenhet** ställer krav på att biblioteken följer teknikutvecklingen och tillhandahåller det som krävs för att ge en god och kompetent service.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Folkbibliotekens huvuduppgifter regleras i bibliotekslagen från 1996 med komplettering 2004:1261 § 7a. Där sägs att bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka och att kommuner och landsting ska anta planer för biblioteksverksamheten.

Härjedalens kulturförvaltning fick hösten 2006 i uppdrag av kulturnämnden att utarbeta ett förslag till biblioteksplan för Härjedalens kommun. Planen ska behandlas och fastställas av kommunfullmäktige i Härjedalen. Samverkan ska ske med andra berörda förvaltningar. På kulturchefens förslag inrättades ett biblioteksråd vid utarbetandet av biblioteksplanen, bestående av en politiker från kommunledningsutskottet, kulturnämnden, socialnämnden och en tjänsteman från förvaltningen för barn utbildning och fritid.

En enkät har besvarats av politiker och tjänstemän om vilken typ av bibliotek som föredras.

Föreliggande förslag till biblioteksplan har utarbetats av kulturförvaltningens personal och samverkansgrupp samt biblioteksrådet.

Svensk biblioteks förening beskriver en biblioteksplan med följande ord:

”Med en biblioteksplan avses ett politiskt styrande dokument som omfattar analys av det samlade biblioteksbehovet i en kommun och åtgärder för hur dessa behov ska tillgodoses.

En biblioteksplan ska förutom folkbiblioteksverksamheten också innefatta biblioteksbehovet vad gäller utbildning, omsorg, vård och näringsliv.”

Syftet med en biblioteksplan är att formulera en lokal bibliotekspolitik, ta tillvara de biblioteks- och medieresurser som finns i kommunen samt skapa en beredskap för framtiden och stimulera till utveckling.

Lånekort. Motiv av Ingrid Fladvad

2.2. Kommunens biblioteksstruktur.

Gammal skylt.
Hänger i biblioteket i Sveg

Härjedalens bibliotek

- Folkbibliotek – Huvudbibliotek med fem filialer som ligger i de gamla kommundelarna.
- Skolbibliotek - ett gymnasiebibliotek, övriga är integrerade folk- och skolbibliotek

Biblioteken är kommunens mest besökta institutioner och är viktiga informationscentra för kommunens invånare, fritidsboende och turister.

Huvudbiblioteket ligger i Sveg,

har öppet 36 timmar per vecka och betjänar 43 % av kommunens invånare.

Biblioteket finns inrymt i Medborgarhuset, byggt 1974.

Bibliotekets personal sköter även Ljushallen med

utställnings- och programverksamhet.

Biblioteket har ca 40 000 besökare/år.

Filialen i Hede

är ett integrerat folk- och skolbibliotek som ligger i skolan och har öppet 18 timmar per vecka och betjänar 15 % av invånarna.

Filialen i Ytterhogdal

är ett folkbibliotek som ligger i kommunhuset och har öppet 17 timmar per vecka och betjänar 9 % av invånarna.

Filialen i Funäsdalen

är ett integrerat folk- och skolbibliotek som ligger i skolan och har öppet 20 timmar per vecka och betjänar 18 % av invånarna.

Filialen i Lillhärdal

är ett integrerat folk- och skolbibliotek som ligger i skolan och har öppet 16 timmar per vecka och betjänar 7 % av invånarna.

Filialen i Vemdalen

är ett integrerat folk- och skolbibliotek som ligger i skolan och har öppet 13 timmar per vecka och betjänar 8 % av invånarna.

Inom Härjedalens folkbibliotek arbetar idag 13 personer

(10,75 årsverken) varav sex personer är bibliotekarier,

fyra filialföreståndare och tre assistenter.

Biblioteket vid Härjedalens gymnasium

På **gymnasiebiblioteket** arbetar 2 personer (1,5 årsverken)

varav 1 bibliotekarie och en assistent.

Huvudman är nämnden för barn, utbildning och fritid.

Bäckedals folkhögskola har ett bibliotek som drivs i landstingets regi.

Högskolebibliotek saknas.

3. Mål- och styrdokument

3.1 Bibliotekslagen och andra övergripande styrdokument

Det övergripande styrdokumentet är **Bibliotekslagen** (SFS 1996:1596 med revidering SFS 2004:1261). Lagen fastslår att varje kommun ska ha folkbibliotek och att allmänheten avgiftsfritt ska få låna litteratur viss tid. Genom samverkan ska medborgarna ges en så god biblioteksservice som möjligt.

I **Unescos folkbiblioteksmanifest** (1994) slås fast att folkbiblioteken ska vara till för alla oberoende av kön, ras, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Frihet, välfärd, samhällelig och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden som förverkligas genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva demokratiska rättigheter. Folkbiblioteken utgör ett lokalt kunskapscentrum som ger medborgarna förutsättningar för livslångt lärande, självständigt ställningsstagande och kulturell utveckling.

I **Svenska Unescorådets skolbiblioteksmanifest** (1999) slås fast att skolbiblioteken är en del av utbildningsväsendet. Skolbiblioteken spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunskaper och förmågan att söka information. Skolbibliotekens grundläggande uppgifter omfattar bl. a följande:

- Att stödja och främja utvecklingsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

- Att främja elevernas läslust och lust att lära samt lära dem bli biblioteksanvändare.
- Att erbjuda möjligheter att skapa och att använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.
- Att ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt att ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.

3.2 Förordningar och läroplaner

I **Läroplan för förskolan Lpfö 98** framhålls att förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sitt ord- och begreppsförråd och sin förmåga att leka med ord, sitt intresse för skriftspråk och för förståelse av symboler samt deras kommunikativa funktioner.

I de grundläggande dokumenten för grundskolan, **Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94** och för gymnasiet och vuxenutbildningen, **Läroplan för de fria skolformerna, Lpf 94**, anges krav på bibliotekens roll i undervisningen. I läroplanerna framhålls att rektor har särskilt ansvar för att arbetsmiljön i skolan utformas så att eleverna får tillgång till handledning och läromedel av god kvalitet samt andra hjälpmedel för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, bl. a. bibliotek, datorer och andra tekniska hjälpmedel.

I **Grundskoleförordningens** 1 kap. 4 § hänvisar man till bibliotekslagens bestämmelser om skolbibliotek inom grundskolan.

Både i grundskolans som i gymnasieskolans kursplaner i svenska finns strävans- och uppnåendemål i språkutveckling, läsning och skrivande. Skolbiblioteken har ett uppdrag att främja dessa.

3.3 Lokala styrdokument

- Kommunens ekonomiska långtidsplanering, KELP, för 2008-2012
- Budget för varje år med däri angivna mål för verksamheten
- Kulturpolitiska mål för Härjedalens kommun från 2000
- Bibliotekets verksamhetsplan för varje år
- Mediaplan

Kulturnämndens uppgift fastställs i

Kulturpolitiska mål för Härjedalens kommun

Där står bland annat att ”biblioteken ska fungera som lokala resurscentra för kunskapssökande, information och kulturupplevelser”.

Kulturnämnden ska bl a

- Driva biblioteksverksamhet som sin främsta uppgift
- Främja individens strävan till bildning
- Verka för att ny informationsteknik kommer alla till del

Övergripande mål

- stimulera läsandet
- sätta barn och ungdomar i främsta rummet
- höja livskvalitén

Sagoläsning under Pippi-veckan 2005

4. Verksamhetsbeskrivning

Biblioteket har utöver tryckta böcker även böcker inlästa på kassett, CD och MP3, talböcker, språkkurser, musik på CD och drygt 100 tidningar och tidskrifter.

Biblioteket hyr ut spelfilmer på DVD och lånar gratis ut VHS.

En fastställd mediaplan underlättar vid inköp och gallring.

Biblioteket förmedlar fjärrlån från och till andra bibliotek och köper in kurslitteratur för distansstuderande.

Biblioteket erbjuder ett antal databaser via bibliotekets hemsida och har datorer med internetuppkoppling för allmänheten.

Bibliotekspersonalen vägleder låntagarna i det ökande utbudet av information på Internet och i databaser.

På biblioteket finns möjlighet att släktforska dels med hjälp av mikrofilm över Härjedalens kyrkoarkivalier dels online via släktforskningsdatabasen Genline.

4.1 Barnverksamhet

Biblioteket arbetar med läsfrämjande verksamhet för barn, ungdom och vuxna. Barnbibliotekarien och personalen vid filialerna har en viktig roll som spindeln i det lokala barnkulturnätet.

Barnbibliotekarien fungerar som initiativtagare, informationsförmedlare och samordnare samt som stöd för förskole-, skol- och bibliotekspersonal i barnkulturfrågor.

Biblioteket är den enda kommunala resursen för specialmedier, media för barn och ungdom med särskilda behov som t. ex Bok och daisy.

Barnbibliotekarien och filialpersonalen arbetar aktivt och uppsökande med läsfrämjande verksamhet. Däri ingår biblioteksvisningar, läsprojekt, gåvoböcker, det årliga Bokjuryn-projektet, bokprat för föräldrar, elever, personal på skolor och förskolor.

Barnbiblioteket uppmuntrar barns nyfikenhet och vetgirighet och är ett stöd för barns och ungdomars eget kunskapssökande.

Biblioteket ska ses som ett komplement till förskolans och skolans resurser.

4.2 Social verksamhet

Här har skett stora förändringar under de senaste åren. De äldre talböckerna på kassett görs inte längre och Daisyböcker på CD-rom får laddas ner direkt från TPB (Tal- och punktskriftsbiblioteket).

Verksamheten bedrivs av en bibliotekarie som ansvarar för ”Boken kommer” och talböcker på huvudbiblioteket och filialpersonal ansvarar för verksamheten på filialer.

Boken kommer är en verksamhet för låntagare som av någon anledning inte kan ta sig till biblioteket. I bibliotekssystemet finns 28 Boken-kommer-låntagare registrerade. Ingen organiserad distribution förekommer.

Talböcker och böcker med stor stil.

Att inte kunna läsa en tryckt text är ett stort handikapp i dagens samhälle.

Biblioteket tillhandahåller flera typer av media för personer med synskada, läs- och skrivsvårigheter och andra funktionshinder.

Det finns samarbete med SRF, Synskadades riksförbund, och FMLS, Förbundet funktionshindrade med läs- och skrivsvårigheter.

68 registrerade talbokslåntagare finns i kommunen.

Arbetet med att sprida de nya digitala talböckerna i DAISY-format har pågått under flera år och biblioteket har tillhandahållit speciell spelare eller program till datorn för att kunna spela upp böckerna.

Biblioteket har tillstånd att ladda ner och bränna DAISY-talböcker.

4.3 Förhållande mellan huvudbibliotek och filialbibliotek

- Huvudbiblioteket ska fungera som resurs för hela kommunens bibliotekssystem. Personalen ska stötta och hjälpa de anställda vid filialerna.
- Huvudbiblioteket och filialerna ansvarar var och en för medieinköpen efter en oskriven policy och fastställd mediaplan. Huvudansvar för fjärrlån har en bibliotekarie vid huvudbiblioteket med en bibliotekarie vid filial som ersättare.
- Mediebeståndet på biblioteken ses som en helhet där man kompletterar varandra. Varje bibliotek köper sina egna media efter fastställd budget och mediaplan. Beställningarna läggs i ett gemensamt exceldokument så att alla ser vad som köps in. Inköpen kan därmed differentieras och utbudet ökar.

4.4 Utlåning

Härjedalens bibliotek hade 2007 103 464 utlån, dvs 9,6 lån/invånare. Riksgenomsnittet låg 2006 på 6,7 lån/invånare.

Utlånen fördelar sig enligt följande:

Sveg	31 675	Fördelning
Hede	17 089	31 % skönlitteratur
Ytterhogdal	12 368	25 % facklitteratur
Funäsdalen	24 518	44 % barn- och ungdom
Lillhärdal	8 879	varav 14 689 utlån är AV
Vemdalen	8 935	(talböcker, filmer, bok på CD, musik)
Totalt	103 464	

"De ... såg tåget försvinna söderut, mot järnvägsbron och världen"
Ur "Pojken som sov med snö i sin säng" av Henning Mankell

Mankellbron

4.5 . Samverkan

Kommunbiblioteket samverkar med biblioteket vid Härjedalens gymnasium. Gymnasiebiblioteket är anslutet till folkbibliotekets datasystem och böcker lånas mellan varandra. Samverkan sker även på personalplanet.

Gymnasiebibliotekets utlån ingår inte i folkbiblioteksstatistiken. Biblioteken och kulturförvaltningen i Härjedalen har ett samarbete med förvaltningen för barn, utbildning och fritid och rektorer. Barnbibliotekarien fungerar som kultursamordnare.

Samverkansavtal finns mellan nämnden för barn, utbildning och fritid, (BUF) och kulturnämnden, (Kn) angående biblioteksverksamheten i skolorna.

Biblioteken i länet samverkar där det är möjligt, t.ex vid kulturprogram. Samarbete med Länsbiblioteket förekommer. Gemensamma datalicenser kan ge lägre priser. Länsbiblioteket tillhandahåller även stöd, fortbildning och ordnar möten för olika personalkategorier.

Biblioteken samverkar i "Barn och ungdom i focus" som är ett samarbete mellan skola, polis, kyrka, Brottsförebyggande rådet m.fl. Ett projekt "Barn och unga som far illa..." utreder samverkansformer mellan skola, socialtjänst och polis.

Kulturgrupper finns på skolorna. I Sveg ingår barnbibliotekarien i gruppen. Det är viktigt att alla bibliotek finns med i samarbetet för att uppnå bästa möjliga kulturutbud för resurserna.

I samarbete med kommunens övriga förvaltningar går en postbil varje dag som transporterar media till biblioteken i Härjedalen.

Biblioteken samarbetar med Barnvårdscentraler, (BVC) och familjecentraler.

Bättre samverkan med socialförvaltning/-nämnd efterlyses.

4.6 Skolbiblioteket

Skolbiblioteket är ett viktigt stöd för skolans pedagogiska verksamhet och ska genom sin verksamhet:

- Erbjudna eleverna tillgång till skön- och facklitteratur som behövs för deras studier men även för rekreation
- Hjälpa eleverna att förbättra och utveckla sin läs- och skrivförmåga
- Hjälpa eleverna att förbättra sin förmåga att hantera information

I Härjedalens kommun finns fyra integrerade folk- och skolbibliotek, samtliga belägna i skolor.

De fyra integrerade biblioteken finns i Funäsdalen, Hede, Lillhärjedal och Vemdalen.

Ett enda regelrätt skolbibliotek finns i Härjedalen:

Det är biblioteket vid Härjedalens gymnasium som förutom gymnasiet betjänar klasserna 7-9.

Huvudman och finansiär för gymnasiebiblioteket är nämnden för barn, utbildning och fritid.

Samtliga bibliotek har sina bestånd inlagda i Librasystemet.

Kulturnämnden står vad gäller de integrerade biblioteken för personal, mediainköp, datorer, dataprogram och licenser, inventarier och utrustning.

Nämnden för barn, utbildning och fritid står för lokal, lokalvård, fastighetsskötsel, vaktmästare, frakter, klassuppsättningar.

Endast Hede bibliotek har ett litet medieanslag även i skolans budget. Södra

skolan – Härjulfskolan får all finansiering genom barn- och utbildningsförvaltningen.

Utöver ovan nämnda orter finns skolor i Ytterhogdal (åk f-9), Lofsdalen (åk f-6), Bruksvallarna (åk f-5) samt ytterligare en skola i Sveg, Norra skolan (åk f-6).

Ytterhogdals skola ligger mycket nära biblioteket. Skolan gör regelbundna besök där men får även depositioner.

Lofsdalens skola får depositioner från Svegs bibliotek.

Skolan i Bruksvallarna besöker Funäsdalens bibliotek ibland, men hämtar även större depositioner, som byts då och då. Friskolan i Tännäs gör enstaka besök på Funäsdalens bibliotek, och har numera minimala depositioner. Elevunderlaget i Tännäs är läsåret 2007-2008 mycket litet. Norra skolan i Sveg får ofta boklådor med skönlitteratur och fackböcker i olika ämnen som barnbibliotekarien väljer ut och skickar. Eleverna går även till biblioteket och lånar skönlitteratur (bänkböcker m.m.).

4.7 Biblioteken och utbildningen

Kommunens skolor får anses väl tillgodosedda vad gäller bibliotek. Alla har ett bibliotek i skolan eller i närheten utom de mindre skolorna i Bruksvallarna, Lofsdalen och Tännäs. Genom det gemensamma datasystemet i kombination med ett väl fungerande internpostsystem kan böcker och annat lätt beställas och skickas mellan kommundelarna.

Gymnasieskolans bibliotek är öppet hela skoldagen. Övriga något mindre, utom Funäsdalens bibliotek, som genom sitt läge som genomgångsrum alltid är öppet för skolan. Detta kommer dock att ändras genom en om- och tillbyggnad.

Bibliotekspersonalen arbetar sedan flera år kontinuerligt med olika läsförbättringsåtgärder, såsom bokprat, bokjuryn, författarbesök, inköp av medier för olika handikappade, inköp av gruppuppsättningar osv.

Personalen arbetar också med att stärka eleverns och lärares informationskompetens. I samarbete med gymnasiebiblioteket har man kommit överens om detaljerade mål som eleverna bör uppnå innan de lämnar grundskolan. Bibliotekspersonalen undervisar i bibliotekskunskap och informationshantering, så att eleverna når dessa mål, och undervisar också lärarna, så att dessa kan hjälpa till med detta.

Många distansstuderande använder kommunens bibliotek. Servicen till dessa har de senaste åren förbättrats, genom att kurslitteratur köps in i större utsträckning. Härjedalen har inget eget högskolebibliotek, och det är långt till närmaste, varför det känns viktigt att ge bättre service till högskolestuderande än vad som annars är vanligt på folkbibliotek.

4.8 Kulturskola

Kommunfullmäktige har tagit beslut om integrerad kulturskoleverksamhet i Härjedalens kommun 2005-11-28. I verksamhetsplanen beskrivs vilka verksamheter som ska ingå och mål som prioriteras. Mycket kulturverksamhet bedrivs inom kulturskolan som framgår av 2007 års rapport.

5. Bibliotekets plats i samhället

Bibliotekens styrka består i att de ingår i ett nationellt nätverk, som garanterar tillgång till stora informationsmängder.

Bibliotekssystemet i landet bildar en organisatorisk enhet. I varje län finns en länsbiblioteksfunktion som stödjer folkbiblioteken med kompletterande mediaförsörjning. För att stärka mediatillgången finns tre lånecentraler i Sverige. Jämtlands läns bibliotek och Lånecentralen i Umeå ger denna service till Härjedalens bibliotek.

Allmänhetens förtroende för verksamheten är stor, beroende på personalens mångåriga och breda kompetens i informationsförsörjning. Denna kompetens underhålls och utvecklas ständigt.

Biblioteken har de senaste åren präglats av en snabb teknikutveckling. Nya medier i form av strömmande talböcker, elektroniska böcker som man läser direkt på sin dator, medier och databaser tillgänglig via Internet ställer i framtiden nya krav på anpassning och förändring av utbudet av tjänster.

Kulturevenemang "Bläck och Ylle" 2002

Internets betydelse ökar. Biblioteket ska vara ett centrum där medborgarna med hjälp av kompetent personal ska nå samlad och systematiserad information i detta stora, blandade utbud.

Biblioteket ska vara ett "demokratis frirum", en mötesplats både fysiskt och virtuellt, där alla ges gratis tillgång till böcker och information, oavsett ekonomi och social ställning. Biblioteket ska motverka uppkomsten av ett virtuellt klassamhälle och en förutsättning för detta är att samtliga bibliotek har en god teknisk infrastruktur.

Som informationscentrum för invånarna i kommunen erbjuder biblioteket förutom sedvanliga media även tillgång till kommunal- och samhällsinformation, konsumentvägledning, hembygdsforskning och fotoarkiv.

Härjedalens biblioteks målgrupper idag är barn och unga, vuxna, pensionärer, funktionshindrade, småbarnsföräldrar, vuxenstudering, filmlånare, tidningsläsare och internetanvändare. Biblioteken fyller en viktig social funktion. De är ofta de enda öppna offentliga lokalerna på orten.

6. Vision

Vy över Svegssjön med Sonfjället i bakgrunden

Biblioteken spelar en viktig roll för kulturell stimulans, lärande och som mötesplats. Den övergripande visionen för Härjedalens kommuns biblioteksplan 2009-2013 är följande:

Härjedalens kommuns biblioteksverksamhet når alla i kommunen oavsett kön, ålder, utbildning och bakgrund och präglas av:

- Tillgänglighet, hög kvalitet och nöjda användare
- God samverkan mellan förvaltningarna
- Varierat och attraktivt kulturutbud
- Teknisk infrastruktur som motsvarar behovet

7. Utvecklingsområden

Av enkäten till politiker och tjänstemän framgår att majoriteten föredrar vanligt bibliotek med litteratur på olika medier och satsning på läsfrämjande åtgärder för barn och ungdom.

Ett bra anslag under många år har medfört ett mycket gott mediabestånd vid Härjedalens bibliotek.

7.1 Tillgänglighet

Biblioteket ska ha en god tillgänglighet både fysiskt och elektroniskt. Ett biblioteksbesök genererar inte alltid ett lån, men biblioteket är värdefullt som mötesplats och lärmiljö i kommunen. Höga utlåningssiffror är inte längre det viktigaste måttet för ett bra bibliotek. Generösa öppettider och hög besöksstatistik både i biblioteket och på webben är minst lika viktiga. Via hemsida och OPAC kan bibliotekstjänster utföras dygnet runt. Böcker kan lånas om, reserveras och sökningar i egen katalog och andra databaser är tillgängligt 24 timmar om dygnet.

- **Biblioteket** ska finnas som rubrik på första sidan på kommunens hemsida.

Vemdalens bibliotek är för litet för att motsvara kraven från en växande befolkning och kravet på kulturutbud och utställningar.

Funäsdalens bibliotek ligger mitt i skolan och fungerar som genomgångsrum med otillfredsställande resultat för arbetsro, allmänhet och programverksamhet. Båda orterna är potentiellt utvecklingsbara.

- **Vemdalens och Funäsdalens bibliotek** borde på sikt antingen byggas ut eller flyttas.

En nationell handlingsplan för handikappolitiken i landet kom 1999 . Där betonas tre punkter:

- att handikapperspektivet ska genomsyra alla samhällssektorer
- att skapa ett tillgängligt samhälle
- att förbättra bemötandet

2004 gjordes en arkitektinventering av huvudbibliotekets fysiska tillgänglighet som resulterade i förslag till åtgärder i ”Handlingsplan för ökad tillgänglighet till biblioteksservice för personer med funktionshinder”. Denna inventering ligger till grund för den Handikapplan som Kulturnämnden antog 050315 § 4.

- Biblioteket skall vara **tillgängligt för alla** senast 2010 enligt den nationella handlingsplanen för handikappolitiken ”Från patient till medborgare”.

- **Den sociala verksamheten** behöver utökas så att fler äldre, synskadade, funktionshindrade personer kan nås. Samarbete måste etableras med socialförvaltningens personal och bokombud för att nå så många som möjligt.

7.2 Hög kvalitet och nöjda användare

Mediaplan

Mediaplanen, som fastställdes av kulturnämnden 05-08-30 § 26, är en plan för inköp, gallring och magasinering av bibliotekets medier. Genom att följa den fastställda mediaplanen garanteras att rätt litteratur köps in och att medierna används.

- Revidering ska ske med jämna mellanrum.

Kvalitetssäkring

Bibliotekens kvalitetssäkringsarbete ger en hög kvalitet på verksamhet och service och garanterar en likvärdig behandling. Samma principer tillämpas över hela kommunen.

Rutiner ska fungera oberoende om ordinarie personal finns på plats eller inte. Denna kvalitetssäkring ger stöd åt personalen och ger nöjda användare.

- **Genom ständig revidering garanteras en hög kvalitet på verksamhet och service.**

Kompetent personal

Låntagarna ska mötas av kompetent och serviceinriktad personal. Personalen ska genom fortbildning stimuleras och stödjas så att de kan svara mot låntagarnas behov. Under åren 2009-2013 kommer sex av förvaltningens tretton anställda att gå i pension.

- En **strategi för personalförändringen** och en planering av tjänster för framtidens bibliotek måste fastslås de närmaste åren.

Härjedalens bibliotek vill ge rättvis och lika service åt alla.

Serviceinriktad och kunnig personal är vår absolut främsta tillgång.

Ett trevligt bemötande höjer kvalitén på verksamheten

7.3 Samverkan mellan förvaltningar

Biblioteksråd

För att uppnå visionen ska ett **samrådsorgan, biblioteksrådet** skapas med representanter från sociala, kultur och barn, utbildning och fritid. Nätverk ska byggas så att frågor och beslut snabbt når ut till berörda parter. Samråd ska ske vid

gemensamma frågor och anordnade av kulturarrangemang.

Kulturs representant ska vara sammankallande. Biblioteket önskar ett närmare samarbete med personalen på gruppboende och i äldreomsorgen.

Socialas representant ska garantera distribution av medier till äldre och funktionshindrade. Barn, utbildning och fritids representant ska svara för att samarbetet med skolan fungerar.

- En **överenskommelse** om samarbetsformerna i Biblioteksrådet ska utarbetas.

- Bibliotekspersonalen ska delta i skolans **kulturgrupper.**

- Samarbete ska ske runt **projekt** som t. ex ”Skapande skola”.

Livslångt lärande

Folk-, skolbibliotek och integrerade folk- och skolbibliotek

Alla bibliotek skall

- verka för att möta de **särskilda behov** som finns hos barn och ungdom med funktionshinder, med annan etnisk bakgrund eller som tillhör minoritetsbefolkningen.

- Arbetet ska genomsyras av ett genusperspektiv, vilket bidrar till att utveckla ett jämställt samhälle.

Grundskolan och gymnasieskolan.

Biblioteken skall

- samarbeta med rektor och övrig personal för att vara en tillgång för lärare och elever.

- genom läsfrämjande arbete ge elever lässtimulans för att öka läsfärdigheten.

- arbeta för att stärka elevers och lärares informationskompetens.

Vuxenstuderande

Biblioteken skall

- fortsätta att möta distansstuderandes behov av kurslitteratur genom inköp och fjärrlån.

- erbjuda studieplatser åt vuxenstuderande, distansstuderande och andra.

7.4. Organisationsförändring

Gymnasiebiblioteket ligger för närvarande under barn, utbildning och fritid men önskemål finns från nämnden för barn, utbildning och fritid att alla bibliotek ska ha samma huvudman, kulturnämnden.

- Folkbibliotek och gymnasiebibliotek föreslås ha **samma huvudman** – kulturnämnden.
Avtal ska reglera samarbetet och resurserna ska flyttas till kulturnämnden.

- **Oberoende av huvudman** ska gymnasiebiblioteket:
  - vara öppet hela skoldagen
  - vara bemannat med utbildad personal
  - vara en pedagogisk resurs
  - arbeta för att stärka elever och lärares informationskompetens
  - ge elever och personal lässtimulans

Barnevenemang i Ljushallen, Medborgarhuset, Sveg

7.5 Kulturutbud

Biblioteket ska fungera som kulturcentrum.

Barnteater, föreläsningar, musikprogram, författarbesök och utställningar ska regelbundet anordnas. Samarbete med andra förvaltningar genom biblioteksrådet, skolans kulturgrupper och andra samarbetspartner ska ske.

Utställning i Ljushallen, Medborgarhuset, Sveg

7.6 Teknisk infrastruktur som motsvarar behovet

Den tekniska utvecklingen går fort. Informationsökning på Internet, elektroniska tidskrifter och databassökning är verksamheter som ständigt utvecklas på biblioteken. Allt större krav ställs på bibliotekspersonalens kompetens att vägleda och värdera i all den informationsmängd som står till buds. Den teknikutveckling som sker inom biblioteksverksamheten ställer krav på att biblioteket följer utvecklingen och tillhandahåller det som krävs för att ge en god och kompetent service.

- Biblioteket ska uppgradera eller byta datasystem
- Biblioteket ska utveckla sin webbsida och OPAC så att bibliotekskatalogen blir mer användarvänlig.
- Biblioteket ska erbjuda låntagarna fler databaser och länkar

- Besökare på biblioteken ska ha tillgång till trådlöst nätverk
- På sikt ska Härjedalens bibliotek satsa på **RFID-teknik**, (Radio Frequency Identification) datachips i stället för streckkoder i medierna för både lånehantering, inventering och stöldmärkning av media.

Biblioteksplanen bör följas upp, utvärderas och revideras vart fjärde år under varje mandatperiod.

Utvärderingen ska vara både kvantitativ och kvalitativ. Dels ska antal besökare, antalet utlån mätas, dels ska verksamhetens kvalitet värderas genom både samrådsgruppen och den egna personalen.

Vy från Ljusnan vid bruksområdet i Ljusnedal

8. Bilagor/länkar

1 Bibliotekslagen SFS 1996:1596, tillägg SFS 2004 1261

<http://www.notisum.se/rnp/SLS/lag/19961596.htm>

2 Kommunfakta

3 UNESCOs Folkbiblioteksmanifest

http://www.kulturradet.se/templates/KR_Page.aspx?id=1948&epslanguage=SV

4 UNESCOs Skolbiblioteksmanifest

www.unesco-sweden.org/shared/pdf/tv%E500version2.pdf

5 Kulturpolitiska mål för Härjedalens kommun

www.herjedalen.se/download/18.165ab39ffb6fb99e800057/Kultmal.pdf

6. Folkbiblioteken i Härjedalen 2006 – lokala förutsättningar för kunskapssamhället/ Svensk biblioteksforening

www.biblioteksforeningen.org/opinion/statistik/pdf/kommunvis/herjedalen.pdf

7. Skolplan Fritidsplan

8. Integrerad kulturskola

9. Integrerad kulturskola. Rapport 2008-01-17

10. Kulturnämnden handikapplan 2005-03-15

Den som vill ta del av dessa bilagor kan vända sig till Härjedalens kulturförvaltning,
Tel 0680-161 19 kontaktperson: Ulrika Persson